

W teatrze

Temat kabaretowy: student, literacko utalentowany choć ubogi, ma dziecko z dziewczyną tak prostą, że aż się jej wstydzi. Ma też ukochaną uczennicę, której się nie wstydzi, ale przyzwoitość nie pozwala mu zamienić pierwszej na drugą. W rezultacie traci obydwie. Co w tym kabaretowego? Wszystkie postacie to karykatury: udają, przyjmują modne pozy, stroją miny. Rzecz dzieje się jednak w teatrze i rezultat jest połowiczny, bo teatr z kabaretu ucieka niepostrzeżenie w ponury dramat o powinności, odpowiedzialności i krzywdzie, by tylko chwilami przypominać sobie o kabaretowym początku.

„Karykatury” Jana Augusta Kisielewskiego Teatr Horzycy w Toruniu wystawia z okazji stulecia Młodej Polski i w sto dokładnie lat od momentu powstania utworu. Rocznicze nie są na ogół najlepszym pretekstem do artystycznych wydarzeń i tak, niestety, jest w przypadku toruńskiego przedstawienia. Do „Karykatur” warto sięgać chyba tylko dlatego, że pokazują barwną epokę Młodej Polski w krzywym lustrze. Zdaje sobie z tego sprawę młoda reżyserka przedstawienia Iwona Kempa, starająca się wydobyć z

każdej postaci to, co jest w niej najbardziej karykaturalnego właśnie. Udaje jej się, wspólnie z aktorami, ożywić kilka zdawałoby się całkowicie wytartych i nieużytecznych klisz i stereotypów konstruowania postaci scenicznych. Nie na wiele się to jednak zdaje. Mimo dużego wysiłku teatrowi, a za nim widzom, nie udaje się chyba znaleźć przekonującej odpowiedzi na pytanie, po co to grać.

Sto lat aktualności?

Można oczywiście bronić sztuki mówiąc, że pokazuje ona zawsze aktualny ludzki dramat. Można sugerować, jak czyni to Iwona Kempa w teatralnym programie, że żywa aktualność zachowują problemy okresu dojrzewania i kłopoty z własną tożsamością, konflikty pokoleniowe i podziały społeczne. I to prawda, choć stuletnia aktualność to zarazem i mało (bo istnieją starsze sztuki teatralne pokazujące podobne problemy) i dużo, bo skala problemów jest jednak po stu latach inna, i język, któ-

rym się o nich mówi bardziej precyzyjny. Jeśli coś mogło uratować to przedstawienie, to wyraźniejszy cudzysłów – być może właśnie kabaretowej natury.

Spektakl zaczyna się hejnałem mariackim i autoprezentacją w wykonaniu Pawła Kowalskiego, który informuje kogo gra (studenta Relskiego), gdzie i kiedy toczy się akcja (w Krakowie w 1896). Wszystko wskazywało na to, że przyjęto konwen-

zorna alternatywa dla scenicznego życia bohaterów. Jawnie satyryczny wzorzec zastosowano przy prezentacji rodziny Borkowskich od uczennicy Stefani, granej przez Agnieszkę Wawrzkiwicz, przez znakomitych w rolach matki i ojca Zofii Melechówny i – zwłaszcza – Włodzimierza Maciudzińskiego, po „złamaną i zniszczoną” Jolantę Teskę, która nie ukrywa przymrużenia oka z jakim traktuje postać siostry Stefani. Ba, nawet ukazujący się Zosi w śnie matka (Wanda Ślęzak) i adorator (Jarosław Felczykowski) to też inteligentnie i dowcipnie wyzyskane typowe i schematyczne klisze postaci, podobnie jak sąsiadka Zosi – Walentowa (Anna Romanowicz-Kozanecka) siedząca młodym pod przysłowiowym łóżkiem. Tylko bohaterka – Zosia Moniki Jakowczuk – potraktowana została bardziej serio, bo ona, nie hamletyzujący Relski, wnosi na scenę element autentycznego dramatu. I nie szkodzi, choć i w tej roli możliwe jest, wynikające z dzisiejszego oglądu postaci kabaretowe, niemal przerysowanie. Owo całowanie Antosia po rękach i całe sekwencje potulnego uwielbienia taki przecież mają charakter.

Przedstawieniu zabrakło więc może konsekwencji, a może wyraźnej dominacji formalnej, linii wiążącej ujęcie postaci z obnażaniem póź i modnych min z epoki, a na wyższym piętrem demaskującej literackie (i teatralne) klisze i schematy z autentyzmem problematyki i siłą emocji, którą na pewno mają do przekazania młodzi realizatorzy przedstawienia: reżyserka Iwona Kempa, scenograf Tomasz Polasik i wykonawczynie roli Zosi – Monika Jakowczuk, która tak ciekawie zadebiutowała niedawno w „Kłatwie” Wyspiańskiego.

ANDRZEJ CHURSKI

Teatr im. Horzycy w Toruniu. Jan August Kisielewski: Karykatury. Premiera prasowa 7 września 1996.

Jolanta Teska i Paweł Kowalski